

האם גיוס הבנות מיותר ?

מאת אורי אבנרי

סידרת תצלומים : מקסים סדומון

שנה אחת — יכול הצבא לקלוט את כל חייבות הגיוס, הרוח הכללית היתה מתרוממת, ואפשר היה לחסל את מגיפת ההשתמטות, שמקורה בהרגשת העול. אולם לא רק תקופת-השרות גורמת להתמרמרות. שום אדם אינו מתאים את עצמו בנקל למשטר צבאי בימי שלום. לגבי הבנות חמורה הבעיה שבעתיים. קבלת הפנים הראשונה במחנה — גזיות השערות — היא טראגדיה לרבות. העובדה שאין הן עוזבות את המחנה במשך חודש ימים, שאין כל מגע חברתי עם בחוריהם, כל משטר ההצדעות ושאר הטכסים הצבאיים, מפקיד-בוקר, תור לחדר-אוכל, סידור „צבאי“ של המיטות באולמים הגדולים, בהם חיות יחד שלושים בנות — כל זה מוכרח לצנן את ההתלהבות.

למה זקוק הצבא ?

אני שואל בכל הרצינות שאלה אפיקורסית : היש בכלל צורך בכל אלה ? לשם מה לומדת צעירה להשתמש בסטן — כשברור לחלוטין שלא תשתמש בו לעולם ? לשם מה צריכה להצדיע (לפעמים לטוראית-ראשונה הממלאה תפקיד של סמלת), או לשחק ב„שמאל-ימין“ ?

הצבא זקוק למספר מסוים של בנות לתפקידים מיוחדים : פקידות, חובשות, קשריות, מקפלות-מצנחים. האם לצורך זה יש צורך ב„צבא-גשים“ ? מדוע לא יהיה לבנות שרות-גשים כדוגמת השרות הקיים באנגליה ובאמריקה — שרות ללא כל בולשיט צבאי ? מדוע יש להלביש את הבנות מדי חאקי צבאיים, במקום לתת להן תלבושת אחידה נאה ונשית (למשל כתלבושת המארחות של „אל-על“) ?

במקום לשחק בצבא, מוטב היה להקים שרות-גשים שיאפשר לחברותיה היים פרטיים רחבים ככל האפשר, יתן להן חינוך יסודי במקצועות החיוניים, יארגן את העבודה בצורה שתאפשר פרוץ מכסימלי (במקום פרוץ-העבודה הירוד שהוא בלתי נמנע במשטר הצבאי) — ויעמוד כולו תחת פיקוד של נשים. התרשמתי מאד מיחסן החיובי של רוב המדריכות בח„ן. בנות 17 ו-18 אלה חדורות רצון טוב. אין לרובן כל נטיה להיות „מפלצות“. אולם כל רצונן הטוב לא יועיל בתנאים הנתונים. שרות-גשים בעל מוראל כללי גבוה היה מחזיר למדריכות אלה את האפשרות לחנך את הטירוניות בתנאים טבעיים. משטר צבאי ועבודה חקלאית אינם מתמוגגים. יש להניח שרוב הבנות לא היו מתגדות לשרות חקלאי — לוא הוגבל למספר חדשים ולולא היה מותנה במשטר הצבאי. שרות-גשים של חצי שנה, משוחרר מכבלי „צבאיות“, היה פותר גם בעיה זו — והיה מונע את הסצינות הטראגדיות-כמעט הקורות מדי פעם כשנשלחות בנות לשרות חקלאי.

(המשך בעמוד 18)

„אני רוצה להיות פקידה במטכ״ל!“ אומרת לאה כהן הבלונדינית, ועשרות הצעירות המצטופפות מסביב מאשרות גישה זו במקהלה.

לאה היא נציגה אופינית למאות הצעירות הדרות בצריפים הארוכים של מחנה האמונים. היא גויסה לפני שבועיים. כרוב חברותיה היא פקידה תל-אביבית. ככל חברותיה היא משקיעה מאמצים עצומים כדי לשכנע את המפקדת להעביר אותה כפקידה למטכ״ל.

אני שם לב שאין במחנה עולות חדשות, ושגם בנות עדות המזרח נדירות ביותר.

„הצבא מתרכז בינתיים בגיוס הבהורות האינטליגנטיות ביותר“, מסבירה סרן לאה אתיאס, צפון-אפריקאית חניגית בעלת עיני-תכלת, אדריכלית במקצועה האזרחי.

חוק מגוחך

לפני חדשים אחדים החליטה הכנסת להאריך את שרות הבנות לשנתיים. איש מן הצעירים לא טרח לשאול אם אמנם זקוק הצבא למספר כה רב של בנות ואם כדאי לבזבז על גיוס זה את האמצעים המיועדים לחינוך הצבאי ואם אין לספק את הצרכים המעשיים בצורה זולה יותר. חוק זה, ממש כחוק חינוך החובה („העולם הזה“ 659) נתקבל מטעמים דמגוגיים. בלי כל חשבון מוחשי.

האמת הפשוטה היא שרק חלק הבנות החייבות גיוס גויסו. השאר השתמטו באמתלה של „מצפון דתי“ או זכו ל„דחיה“. מדוע ? אין בהן צורך.

התוצאה היא עול משוע. חלק של החייבות גיוס (ובייניהן דוקא המשכילות : אחיות, סטודנטיות, סמינריסטיות, שהציבור זקוק להן בשטחים חיוניים אחרים) תהיינה חייבות לשרת שנתיים — בעוד שחלק של הבנות לא תשרתנה כלל.

יתר על כן — ישרות-השנתיים הורס כל התלהבות של הבנות. אף אחת מן הבנות אינה רוצה לעבוד עבודה חקלאית. למעלה מ-90% מכל המגור יסות רוצות להיות פקידות במשרדים הקרובים לבית. ואשר לפריון העבודה — הרי אין זה סוד שהוא ירוד בהרבה מזה של העובדות האזרחיות.

האם היה המצב מוכרח להיות כך ? בודאי שלא. לוא היתה תקופת השרות מתקבלת על הדעת — לוא היתה, למשל, חצי שנה ; או לכל היותר